

Pohled zblízka

Bezpečnostní schránky jsou uloženy ve skříňových stěnách v trezoru proti sobě. Mezi nimi je prostor na dva pojezdové stolky.

Prosklená stěna v budově Plodinové burzy mezi dvoranou a sály vnáší do foyer dostatek denního světla.

Výzdoba štukového stropu odkazuje na původní poslání budovy.

ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA

ŠEDÁ OPORA

Rozhodnutí bankovní rady ovlivňují náš každodenní život i stabilitu státu, přesto působí majestátní budova na rohu Příkopů neokázale. Její historie vás však upoutá. A co teprve návštěva skutečného trezoru!

text Kristina Šemberová foto Jiří Podrazil

SVĚTLE ŠEDÁ STAVBA ZAOBLUJE ROH ULIC NA PŘÍKOPĚ, SENOVÁŽNÁ A HYBERNSKÁ A ZÁROVEŇ JEJ TAK TROCHU ODDĚLUJE OD RUCHU NA NÁMĚSTÍ REPUBLIKY, LEMOVANÉM SECESNÍM OBECNÍM DOMEM, EMPÍROVÝM DOMEM U HYBERNŮ A NEO-KLASICISTNÍM ÚSTŘEDÍM KOMERČNÍ BANKY.

Z odstupu vynikne impozantní, a přesto střídme průčelí v nejvyšším bodu oblouku, které budovu opticky zužuje. Asi málokdo by tipoval, že zastavěná plocha dosahuje 9 600 m². Českou národní banku ve skutečnosti tvoří budovy dvě, bankovní, tzv. Roithova, a bývalá Plodinová burza.

ZLATO Z OBILÍ

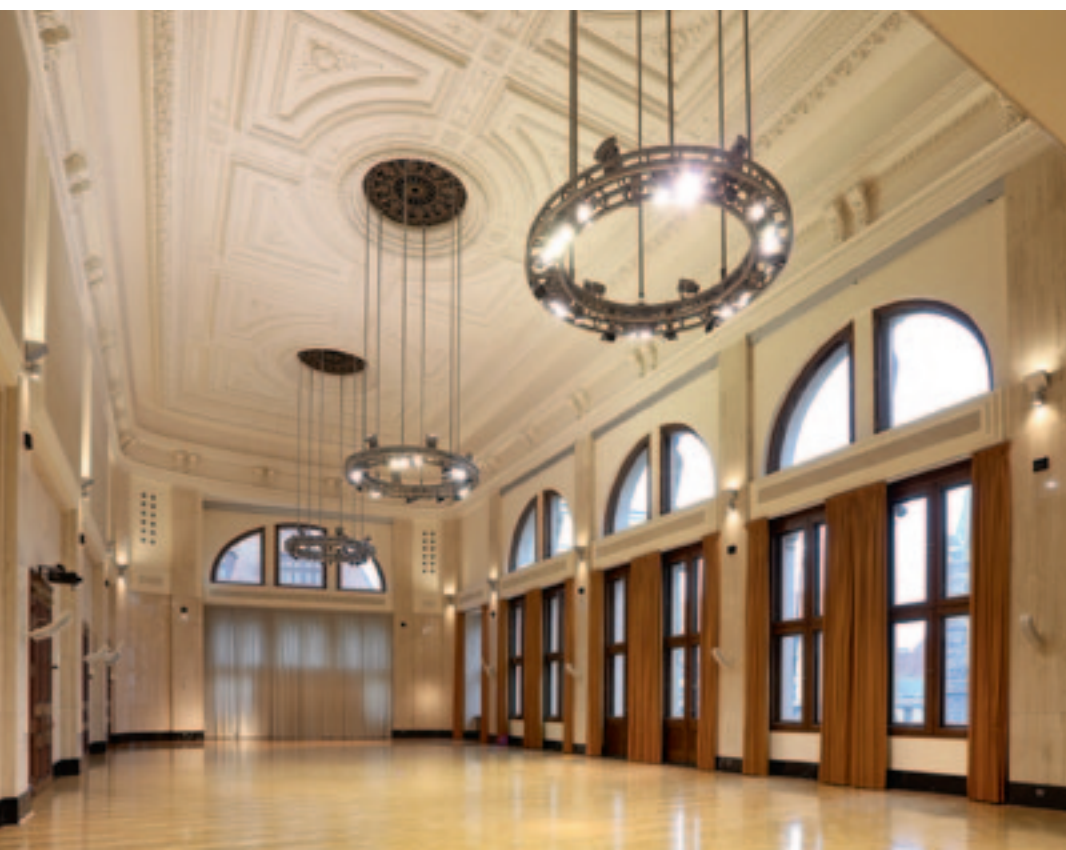
Hlavní neboli bankovní budova nese název svého projektanta. Je totiž typickou ukázkou tzv. oficiální pražské funkcionalistické architektury, kterou František Roith představoval. Vyznačuje se mohutností stavby, používáním obkladů a členěním polosloupů, takzvanými pilastry. Nové sídlo Živnostenské banky postavil František Roith v letech 1935 až 1942 na místě původní Živnostenské banky, která od roku 1869 fungovala jako ústředí českých záložen. Stavbě musely ustoupit sousedící hotely, jejichž pozemky banka vykoupila. Tehdy vznikla i pasáž vedle Německého domu (dnes Slovanského), která ji spojila s budovou Plodinové burzy na Senovážném náměstí. Ta přiléhá k České národní bance zezadu.

Vznik burzy iniciovaly osobnosti tehdejšího obchodního života – Jindřich Odkolek, syn zakladatele mlynářského impéria, Jindřich Ronz, podnikatel v mlynářství a starosta Karlína, a Emil Reisser. „Klíčovým se stal projev Hynka Arnsteina v Obchodní a živnostenské komoře v Praze 29. října 1884,“ popisuje Jakub Kunert z Archivu ČNB. Podoba nákupu a prodeje komodit se proměnila a obchod se přesunul z tržišť na půdu burzovních institucí. Jindřich Odkolek založil Družstvo ku zřízení a udržování plodinové burzy, které v roce 1892 zakoupilo pozemek na tehdejším Havlíčkově náměstí. Zboží se neprodávalo napřímo, ale prostřednictvím dokumentů a ukázek vzorků, a tak nebylo nadále třeba mít vše uskladněné v místě prodeje. Stavba trvala sice pouhé dva roky, ale v jejím průběhu došlo ke

Významná setkání.
Velký konferenční sál
v prostorách Plodinové burzy okouzluje hosty oválným tvarem a velkorysími půlkruhovitými okny s výhledem na Jindřišskou věž a Senovážné náměstí. Čelní stěna je mírně zešíklená, aby dovnitř dopadal dostatek světla. Na ochoz po levé straně se dříve psaly ceny plodin. Setkali se tu například účastníci zasedání MMF a Světové banky v září 2000, krátce po kolaudaci obou budov.

Bezpečnostní dveře. Do trezoru se vchází ocelovými dveřmi. Pokud jsou správně vyvážené a seřízené, lze je otevřít jedním prstem. V ČNB je otevírají a zavírají každý den.

”Vážnost nemusí být demonstrována silou ani robustností. Budova České národní banky je impozantně velká, ale uvnitř působí velice subtilně a v některých detailech až rozkošně hravě.

změně architektů. Původní návrh Bedřicha Ohmanna a Rudolfa Krighammera družstvu nakonec nevyhovoval, a tak oslovilo architekty Jindřicha Jechenthala a Františka Hněvkovského, kteří ji upravili do stylu tehdy módní novorenesance. Zadání stavby však není doloženo, spekuluje se i o jménech Josef Zítek a Josef Schulze. Slavnostně ji otevřeli 10. listopadu 1894. Vstupní dveře ústily přímo k patě velkolepého schodiště, na jehož vrcholu se nacházely dva burzovní sály – malý a velký. Nechyběla kavárna a vinárna. Už ve 20. letech ale budova přestala vyhovovat objemu obchodů, a tak v letech 1928–29 došlo k jejímu rozšíření. Funkcionalistickou přístavbu na vedlejším pozemku po Německém domě navrhl Bohumil Hübschmann (po válce Hypšman), který dříve pracoval v ateliérech Bedřicha Ohmanna a v nové budově měl za úkol citlivě začlenit nové prvky do stávající zástavby a postavení nového sálu. Respekt k předkům a kvalitní architektuře ho dovedl až k předsednictví Klubu za starou Prahu.

Ještě před nastolením centrálně plánované ekonomiky ztrácela burza svůj význam a po ní budovu získala krátce po svém vzniku 1. července 1950 Státní banka československá, která sídlila v budově bývalé Živnobanky na adrese Na Příkopě 28. Do velkého sálu a bývalé kavárny se nastěhovalo oddělení finančního zabezpečení monopolních společností. Vinárna se proměnila

Kniha podpisů. Každý významný host v letech 1972–1992 zanechal v této Zlaté knize hostů Státní banky československé svůj podpis. Najdete v ní třeba bankéře Michaela Rockefellera nebo britského prince Charlese.

Pohled do trezoru. Trezor není žádná skříňka, ale relativně velká místnost s vnitřní galerií, na které se běžně nacházejí bezpečnostní schránky. V expozici Lidé a peníze jsou na ochozu umístěny informační panely a zajímavé mince.

v závodní jídelnu a zbylé prostory si pronajímaly jiné organizace, například telefonní ústředna národního podniku Masna, ministerstvo národní bezpečnosti nebo Potravinoprojekt (ústav pro projektování podniků potravinářského průmyslu). Od roku 1960 ji z velké části využívala Československá televize. Budova však chátrala, a když ji v roce 1994 Česká národní banka od státu odkoupila, byla v havarijním stavu.

DISKUTOVANÁ REKONSTRUKCE

Od začátku bylo jasné, že obě budovy bude třeba spojit a zároveň citlivě a funkčně opravit. Tím, že stojí na území pražské městské památkové rezervace UNESCO a budova Plodinové burzy je na seznamu nemovitých kulturních památek České republiky, dohlíželi na veškeré práce památkáři. Rekonstrukce nakonec trvala necelé čtyři roky a stála téměř pět miliard korun. Architektonické řešení Plodinové burzy a interiérů vedení ČNB vypracovali architekti Petr Olexa a Vladimír Kružík, Roithovy budovy se ujal architekt Václav Hauzírek. „Z Plodinové burzy

se stalo Kongresové centrum ČNB a banka prostory využívá na pořádání konferencí, interních školení i kulturních akcí. K dispozici má velký a malý sál s veškerým zázemím. V malém sále Kongresového centra probíhají zasedání bankovní rady ČNB a konference,“ popisuje Marek Zeman, ředitel odboru komunikace.

Oba velkolepé prostory zdobí štuky plodin. Smetánová barva vajec, listů, klasů a květin ladí s teplou žlutou na sloupech a táfování, s černým hrubě leštěným mramorem, žlutavým kamenným obkladem z travertinu na stěnách a se světlými parketami. Prvky ve stylu art deco od architekta Hübschmanna po rekonstrukci opět září, například štuky na stropě v sálech, lustry či precizní ozdobná kování a kliky. Schodištěm se přes foyer vchází do mezipatra, kde funguje veřejná odborná knihovna ČNB. Foyer a schodiště jsou obloženy bílým mramorem, který v kombinaci s tmavým dřevem působí impozantně a vážně, ale ne nabubřele. Lehkost mu dodávají květinové motivy na sloupech a stropě, zejména v sálech. Velmi zdařilým řešením současných nároků na veřejnou instituci a její chod

” V sobotu 4. června pořádá ČNB den otevřených dveří, během kterého vás pracovníci provedou bankou, dozvíte se informace o její činnosti, budete mít možnost potéžkat si zlatou cihlu a podíváte se i do pracovny guvernéra.

v kulisách budovy z počátku 20. století je malý kongresový sál a současná jídelna. Architekt Vladimír Kružík do otevřené dvorany vestavil samonosnou moderní konstrukci bez nutnosti ukotvení do zdí, kterou lemují velká okna s mléčnými skly rozdělená dřevěnými sloupy do menších celků. Vestavbu je proto možné kdykoli odstranit nebo upravovat.

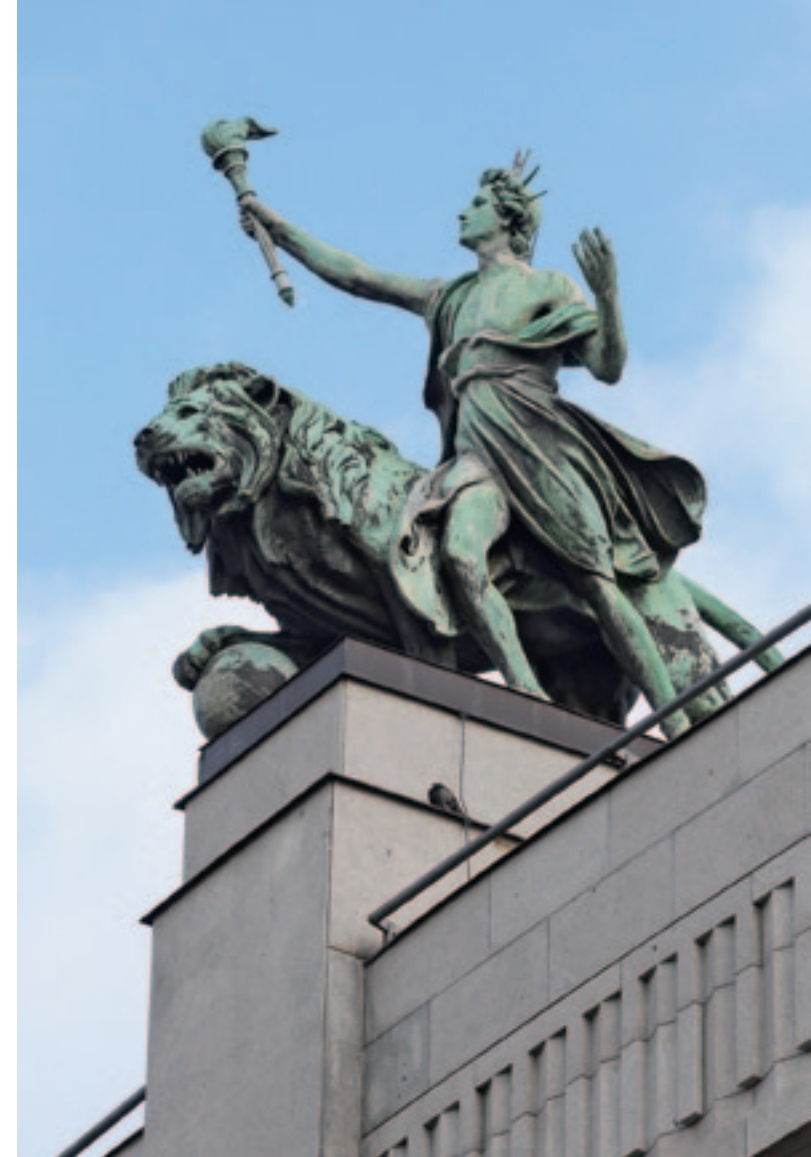
Zvláštní pozornost si zaslouží i osvětlení. Původní se bohužel nedochovalo, ale Vladimír Kružík navrhl jeho moderního nástupce ve funkcionalistickém stylu. V interiéru působí tedy zcela přirozeně.

Původní pětipatrové bankovní sídlo Na Příkopě získalo staronový interiér a technické i trezorové zázemí. Při pohledu z náměstí Republiky působí budova kompaktně, ale ve skutečnosti je vnitřní prostor rozdělený na čtyři vnitrobloky podle středové křížové osy. Nacházejí se v ní především kanceláře, v přízemí je zachována hala služeb v původním duchu, tedy s koženými křesly, mramorovým ostěním a zclaceným zdobením. U přepážek vyměňují poškozené bankovky.

NÁVŠTĚVA TREZORU

Trezor chrání pancéřové dveře a uvnitř připomíná lodní palubu, možná kvůli výraznému oblému nerezovému zábradlí. V podzemí banky najdete v bývalém trezoru stálou expozici výstavy Lidé a peníze, na níž se dozvíte vše, co vás o platidlu zajímá. Umíte si představit, jak velký pytel byste potřebovali na 150 milionů korun nebo jak těžká je zlatá cihla? Nechybí padělký, ukázka starých mincí a bankovek, pamětní stříbrné mince i informace o tom, jak rozumně zacházet se svými financemi.

„Komentované prohlídky chystáme na den otevřených dveří 4. června. Chtěli bychom návštěvníkům představit, jak funguje ČNB, jak se dělá měnová politika a jak vypadá budova, kam se každý běžně nedostane,“ představuje stručně program Marek Zeman. **C**

Sousoší. Dvoutunová socha lva s géniem se vypíná nad hlavním vchodem a tvoří dominantu ČNB. Sousoší vytvořil sochař Antonín Popp z tepaného měděného plechu a vedle pomníku krále Jiřího v Poděbradech je to jediná významná tepaná plastika v Česku. Jediným volným dílem je 12kg pochoď.

Hala služeb. V přízemí hlavní budovy ČNB fungují bankovní přepážky. Můžete tu provést platby nebo si vyměnit poškozené či již z oběhu vyřazené peníze.